

MARILE PUTERI ȘI DETERIORAREA PĂCII GLOBALE

GREAT POWERS AND THE DETERIORATION OF GLOBAL PEACE

GENERAL DE BRIGADĂ (R.) PROF. UNIV. DR. Mircea UDRESCU*

*(Academy of Romanian Scientists, 3 Ilfov Street, 050044, Bucharest,
Romania, email: secretariat@aosr.ro)*

Colonel (r.) prof. univ. dr. ing. EUGEN SITEANU**

*(Academy of Romanian Scientists, 3 Ilfov Street, 050044, Bucharest,
Romania, email: secretariat@aosr.ro)*

***Rezumat:** Privind spre regulile globale de susținere a păcii mondiale, oricine credea că anii de după anul 1989 se vor caracteriza prin pace și diversificare a relațiilor comerciale între țări suverane, din moment ce Războiul Rece, justificat prin comandamente ideologice, era considerat deja istorie. Aceste speranțe erau îndreptățite și de faptul că SUA au promis: „NATO nu se va extinde spre est nici cu un centimetru“, ceea ce întărea credința de netăgăduit a popoarelor într-o nouă eră a păcii. După ce URSS a făcut implozie, Federația Rusă și celelalte țări care au făcut parte din fostul lagăr socialist au încercat să cultive prietenia cu țările occidentale, mai ales cu SUA, considerată purtătoarea pe mai departe a stindardului păcii și dezvoltării la nivel mondial. Numai că, de prin 1994, SUA și alte țări occidentale au început să reevalueze relațiile lor cu noile state suverane apărute din fostul spațiu socialist, iar Federația Rusă a început să fie apreciată a fi o țară de mână a doua, a cărei putere economică și militară devenea comparabilă cu cea a Italiei sau Spaniei. Ca atare, în noul context al relațiilor de putere, Federația Rusă s-a văzut exclusă de la discutarea problemelor globale ale omenirii și a luat cunoștință, în mod șocant, de deciziile susținute în unele cancelarii occidentale, de a se declanșa procesul extinderii către est a NATO, ca răspuns la solicitarea expresă a unor state desprinse de sub influență sovietică și care erau interesate de găsirea de noi forme de implementare a garanțiilor de securitate. La scurt timp, noua conducere politică a Federației Ruse a analizat noile realități ale polilor de putere și a acceptat procesul de extindere a NATO spre est, dar ca o extindere condiționată de acordul tacit al său. Federația Rusă a devenit interesată de propria sa securitate, din moment ce era evident că orice sistem militar de apărare se putea transforma imediat în unul ofensiv și de cucerire. Când în 2008 NATO se gândea să facă invitații de aderare a Ucrainei și Georgiei, președintele Rusiei a declarat public faptul că apreciază acest demers ca fiind neprietenos și pune în pericol securitatea existențială a Federației Ruse. Din acest moment, cele două mari puteri, deși vorbeau despre pace, ambele părți o concepeau în moduri diferite: SUA sprijinea consolidarea păcii prin extinderea NATO spre est, iar Federația Rusă considera că pacea este*

* Membru titular al Academiei Oamenilor de Știință din România, email: udrescumircea@yahoo.com.

** Membru corespondent al Academiei Oamenilor de Știință din România, membru titular al Comitetului Român de Istoria și Filosofia Științei și Tehnicii (CRIFST) al Academiei Române, email: esiteanu@yahoo.com.

posibilă numai prin oprirea procesului de extindere a NATO. În condițiile în care Consiliul de Securitate și ONU deveniseră organisme ignorate de marile puteri ale lumii, statele au început să considere că nori negri sunt în curs să se adune deasupra cerului păcii. În 2008, consilieri americani au sugerat Georgiei să-și extindă cu forța autoritatea de stat asupra unor regiuni secesioniste, dar intervenția energică a Rusiei a făcut ca planul să nu se realizeze, ceea ce a adus critici evidente din partea SUA. Între 2008 și 2022, SUA și Federația Rusă s-au înfruntat proxy, pe pământ ucrainean, SUA susținând mișcările prooccidentale, iar Federația Rusă mobilizând de partea sa populațiile rusofile. Pe măsură ce forțele politice ucrainene au devenit mai atașate valorilor occidentale, Federația Rusă a reușit să desprindă din Ucraina, la început Crimeea, apoi, în 2022, regiunile din estul Ucrainei, care au cerut să se pună sub protecție militară rusă, declanșând ceea ce a fost denumită de către Putin „operația militară specială” în timp ce lumea occidentală a considerat că aceasta nu poate fi decât un îngrijorător „război de agresiune”. Dincolo de aceste etichetări, opinia publică mondială a constatat că pacea mondială putea să fie tulburată grav numai de acțiunile iresponsabile întreprinse de marile puteri. După aproape patru ani de război groaznic, tot marile puteri, este vorba de SUA și Federația Rusă, au inițiat discuții de pace, au stabilit un cadru general al acesteia, fără a se consulta cu țările care au susținut eforturile militare de război, respectiv țările UE.

Cuvinte cheie: război, pace, securitate, extindere, apărare, logistică, financiar, militar, diplomatic, echitate, încredere, drept.

Abstract: looking at the global rules for maintaining world peace, everyone believed that the years after 1989 would be characterized by peace and diversification of trade relations between sovereign countries, since the cold war, justified by ideological commands, was already considered history. These hopes were also justified by the fact that the usa promised: "nato will not expand eastward by even a centimeter", which strengthened the undeniable faith of the peoples in a new era of peace. After the ussr imploded, the russian federation and the other countries that were part of the former socialist camp tried to cultivate friendship with western countries, especially with the usa, considered the future bearer of the banner of peace and development at the global level. However, since 1994, the usa and other western countries began to reassess their relations with the new sovereign states emerging from the former socialist space, and the russian federation began to be considered a second-rate country, whose economic and military power was becoming comparable to that of italy or spain. As such, in the new context of power relations, the russian federation saw itself excluded from discussing the global problems of humanity and became aware, shockingly, of the decisions supported in some western chancelleries, to launch the process of nato's eastward expansion, in response to the express request of some states that had broken away from soviet influence and were interested in finding new forms of implementing security guarantees. Shortly after, the new political leadership of the russian federation analyzed the new realities of the power poles and accepted the process of nato's eastward expansion, but as an expansion conditioned by its tacit agreement. The russian federation became interested in its own security, since it was obvious that any military defense system could immediately turn into an offensive and conquering one. When in 2008 nato was thinking of extending membership invitations to ukraine and georgia, the russian president publicly declared that he considered this step to be unfriendly and

endangered the existential security of the russian federation. From that moment on, the two great powers, although they talked about peace, both sides conceived it in different ways: the usa supported the consolidation of peace by expanding nato to the east, and the russian federation believed that peace was possible only by stopping the process of nato expansion. Given that the security council and the un had become bodies ignored by the great powers of the world, states began to consider that dark clouds were gathering over the sky of peace. In 2008, american advisors suggested that georgia forcibly extend its state authority over some secessionist regions, but the energetic intervention of russia prevented the plan from being realized, which brought obvious criticism from the us. Between 2008 and 2022, the us and the russian federation faced off by proxy, on ukrainian soil, with the us supporting pro-western movements and the russian federation mobilizing russophile populations on its side. As ukrainian political forces became more attached to western values, the russian federation managed to detach from ukraine, first crimea, and then, in 2022, the regions of eastern ukraine, which asked to be placed under russian military protection, triggering what was called by putin a "special military operation" while the western world considered that this could only be a worrying "war of aggression". Beyond these labels, world public opinion has found that world peace could only be seriously disturbed by the irresponsible actions taken by the great powers. After almost four years of terrible war, the great powers, namely the usa and the russian federation, initiated peace talks, established a general framework for it, without consulting the countries that supported the military war efforts, namely the eu countries.

Keywords: war, peace, security, expansion, defense, logistics, financial, military, diplomatic, equity, trust, law.

INTRODUCERE

După aproape patru ani de război în Ucraina, lumea este în măsură să constate că speranțele de pace de la începutul anilor 1990 au fost încălcate tocmai de statele care au vorbit cel mai mult de această speranță mondială. Războiul proxy din Ucraina, purtat de SUA, NATO și alte state occidentale, pe de o parte, și Federația Rusă, sprijinită de statele BRICS, pe de altă parte, a ajuns într-un moment în care părțile par deja convinse că obiectivele avute în vedere la declanșarea acestuia nu mai pot fi atinse, dar se pare că perspectivele de pace nu mai mulțumesc pe toată lumea. SUA și Federația Rusă sunt pe punctul de a fi de acord cu un plan cadru de pace, în care perdanții de serviciu – UE și, mai ales, Ucraina, constată că trebuie să achite costurile războiului. Mașina de război a Federației Ruse s-a adaptat mai repede cerințelor logistice ale teatrului de luptă, în timp ce NATO și UE au mizat prea mult pe obținerea unei victorii facile. Și în timp ce marile puteri implicate în conflict, prin planul cadru de pace agreeat de ambele părți, își proiectează sursele și resursele prin care își vor acoperi costurile, UE se vede îndepărtată de la împărțirea prăzii. Pentru toată lumea rămâne deschisă posibilitatea de a trage concluzii din așa-numitele „lecții învățate”.

1. Extinderea NATO spre est și accentuarea suspiciunilor Federației Ruse.

Primii ani ai ultimului deceniu al mileniului doi au venit cu promisiunea unui miracol: lumea a luat cunoștință de sfârșitul Războiului Rece, de reducerea temerilor în legătură cu o conflagrație mondială nucleară, de respectarea principiilor legate de dreptul internațional, de cultivarea păcii și colaborării în relațiile dintre toate țările, în mod deosebit dintre marile puteri. Pentru a-și demonstra buna credință față de dorința de pace a omenirii, Tratatul de la Varșovia și-a încetat activitatea, concomitent cu promisiunile amicale conform cărora „NATO nu se va extinde spre est nici cu un centimetru“. Din momentul în care URSS a făcut implozie, Statele Unite ale Americii au constatat că au devenit o putere unică, fără contrapondere în context mondial. Acestea împreună cu alte state occidentale au declarat mediatic, destul de zgomotos, că sunt câștigătoare ale Războiului Rece. Și în timp ce statele occidentale salutau și susțineau consacrarea SUA ca unică putere internațională, Federația Rusă, ca purtătoare de cuvânt al fostelor state din URSS, încerca să demonstreze că nu este productivă imaginea unui învingător din războiul ideologic ce luase sfârșit, din moment ce totul a fost urmarea unor demersuri de politică internă, atât în ceea ce privește URSS, cât și în ceea ce privește drumul ales de celelalte țări care au făcut parte din blocul socialist. Pe măsură ce Federația Rusă și celelalte țări din Europa de Est au căutat prietenia țărilor occidentale, în aceeași măsură SUA și alte țări occidentale au început să reevalueze relațiile cu noile state apărute. Și pe măsură ce Federația Rusă a început să fie declarată o țară de mâna a doua, a cărei putere economică și militară devenea comparabilă cu cea a Italiei sau Spaniei, Federația Rusă s-a văzut exclusă de la discutarea problemelor globale ale omenirii. Mai mult, în cancelariile occidentale, în mod deosebit la nivelul fundamentării deciziilor globale ale SUA, s-a conturat ideea extinderii către est a NATO, la solicitarea expresă a unor state desprinse de sub influență sovietică. În aceste momente, se spune că fostul președinte al Federației Ruse ar fi declarat, într-un mediu restrâns: „am fost păcăliți“. La scurt timp, conducerea Federației Ruse a fost luată de către Vladimir Putin care, analizând noile raporturi de forță, a acceptat procesul de extindere a NATO spre est, dar o extindere condiționată de acordul tacit al Federației Ruse. Concomitent, la nivelul Federației Ruse, au început evidente procese de centralizare a puterii economice și politice și de refacere a capacității militare proprii. Tendințele naționaliste din cadrul Federației Ruse au fost înfrânte nemilos. Armamentul nuclear aflat în celelalte republici foste socialiste a fost redislocat în cadrul Federației Ruse, aceasta devenind a doua mare putere nucleară, după SUA. S-a declanșat de asemenea, un larg proces de cercetare în domeniul armamentelor, cu trimitere la componenta sa cognitivă, de ultimă generație. Pe măsură ce puterea militară și economică a Federației Ruse a devenit mai evidentă, pe măsură ce aceasta a inițiat noi și noi înțelegeri strategice cu țări care nu acceptau tendințele unipolare ale politicii mondiale, în 2008, la București, Vladimir Putin a declarat că extinderea NATO spre est, cu

acceptarea Ucrainei și Georgiei, nu mai este de acceptat, considerând acest lucru ca o amenințare existențială asupra securității sale naționale. Din acest moment, Federația Rusă a condiționat Occidentul, în mod deosebit NATO și Uniunea Europeană, că orice demers ce se va întreprinde în legătură cu foste țări ce au făcut parte din URSS, fără acordul său, va constitui prilej de ripostă militară. În acest sens, pentru a fi și mai convingătoare, Federația Rusă a făcut publică noua sa strategie militară, în care s-a lărgit spectrul folosirii armamentului său nuclear. Pe cale de consecință, SUA, NATO și UE au început să considere Federația Rusă ca o amenințare la adresa păcii și acest lucru s-a materializat în documentele NATO, din care a început să reiasă că aceasta a devenit probabilă și posibilă agresoare. Pentru a pune Federația Rusă în fața lucrului împlinit, SUA și țările occidentale au început să influențeze desfășurarea proceselor politice majore atât din Ucraina, cât și din Georgia, prin finanțarea și direcționarea organizațiilor specifice societății civile, precum și a partidelor de opoziție, care s-au declarat adversare publice ale oricăror influențe din partea Federației Ruse. Concomitent, s-au stimulat acțiunile de restrângere a drepturilor minorităților ruse din cadrul acestor țări, acțiuni care au culminat cu interzicerea limbii ruse ca limbă oficială în Ucraina. La rândul său, Federația Rusă a început să se declare ca apărătoare a drepturilor minorității ruse oriunde s-ar afla acestea. Ca atare, s-au accentuat contradicțiile naționaliste din cadrul acestor state, contradicții ce au căpătat aspecte de manifestări violente, care au dus chiar și la apariția grupurilor separatiste înarmate, ce angajau forțele de stat în adevărate confruntări cu morți și distrugerii materiale. O primă exprimare publică a confruntării dintre Federația Rusă și lumea occidentală a căpătat substanță militară în 2008, când Georgia și-a declarat intenția sa de integrare euor-atalantică și a încercat să-și consolideze autoritatea statală asupra provinciilor Osetia de Sud și Abhazia, regiuni care se bucurau de susținere rusă. În fond, autoritățile georgiene, înainte de declanșarea acțiunilor militare propriu-zise au declarat că relațiile cu Federația Rusă nu pot avea perspective, în timp ce relațiile cu SUA constituie un model pentru cum o superputere și o țară mică pot fi aliați strategici. Astfel, în august 2008, când Georgia a declanșat atacul asupra Osetiei de Sud, dar Consiliul de Securitate al Rusiei, reunit la 8 august, a hotărât intrarea în război de partea osetinilor. Argumentul a fost susținut de președintele rus, care declara că „femei, copii și bătrâni mor în Osetia de Sud, iar majoritatea dintre ei sunt cetățeni ai Federației Ruse”, iar „cei responsabili pentru asta vor fi pedepsiți corespunzător”. Prin intervenția nemijlocită a Rusiei în conflictul intern de impunere a autorității de stat în Georgia, aceasta, constatând superioritatea evidentă a adversarului său militar, a cerut sprijinul SUA de a media pacea. Președintele american Bush a decis să nu lase războiul ruso-georgian să escaladeze într-o confruntare ruso-americană de tipul Războiului Rece. Prin urmare, cel mai puternic aliat al Georgiei nu a dorit să preia frâiele mobilizării Occidentului pentru formularea unei decizii comune față de Moscova, ceea ce a scos din joc orice posibilitate de a răspunde militar Rusiei, întrucât singura capabilă să

facă asta ar fi fost America. În context, Statele Unite au jucat un rol activ în soluționarea crizei, însă numai sprijinind politic medierea, din spatele cortinei, și acordând prioritate mediatică Uniunii Europene, prin implicarea nemijlocită a Franței. Planul de Pace în șase puncte intermediat de președintele francez din partea UE prevedea: să nu se recurgă la folosirea forței, încheierea definitivă a tuturor ostilităților, acordarea accesului liber pentru ajutorul umanitar, retragerea forțelor armate ale Georgiei pe pozițiile lor permanente de cantonament, retragerea forțelor armate ale Federației Ruse pe liniile anterioare declanșării ostilităților, adoptarea unor măsuri adiționale de securitate de către forțele ruse de peacekeeping înainte de stabilirea mecanismelor internaționale, organizarea unei conferințe internaționale despre statutul viitor al Osetiei de Sud și Abhaziei și modalitățile de asigurare a securității acestora pe termen lung. Oficialii americani au găsit documentul revoltător, deși s-au aflat în permanentă conexiune cu oficialii francezi, dar au declarat că nu s-au așteptat la un astfel de rezultat. Planul a fost considerat simplist și ambiguu și pentru că nu amintea nimic despre integritatea teritorială a Georgiei. Însă la conferința de presă, președintele Franței a menționat respectarea acestui drept inalienabil al oricărui stat suveran, invitându-l și pe președintele rus să îi împărtășească opinia, având în vedere că anterior, președintele rus l-a omis din discursul său. Răspunzând, președintele rus a adăugat, amenințător, că acest drept „nu înseamnă că un stat suveran are dreptul să facă orice dorește”, iar referitor la situația celor două enclave separatiste a afirmat că „în ultimii ani dreptul internațional a dat numeroase cazuri foarte complicate de popoare ce își exersează dreptul la autodeterminare și apariție a unor noi state pe hartă. Iată, de exemplu, Kosovo”. În încercările de a moderniza organismul militar propriu, la 5 februarie 2010, Moscova a adoptat Doctrina militară a Federației Ruse, care definea cele mai importante amenințări, astfel: „... tendința de a conferi funcții globale – realizabile prin încălcarea normelor de drept internațional – potențialului militar al NATO, și apropierea infrastructurii militare a statelor membre ale NATO de granițele Federației Ruse, în special prin intermediul extinderii Alianței; desfășurarea de contingente militare ale statelor străine (sau grupuri de state) în teritoriile învecinate ale Federației Ruse și ale aliaților ei; crearea și desfășurarea de sisteme de apărare antirachetă, care subminează stabilitatea globală și echilibrul de forțe în domeniul rachetelor nucleare, precum și militarizarea spațiului cosmic. “Între 2008 și 2014, Ucraina a pendulat politic către Federația Rusă, dar acțiunile subversive inițiate de SUA au creat premise pentru a scoate Ucraina din sfera de influență rusă¹. Astfel, înainte de Maidan, în decembrie 2013, Victoria Nuland, subsecretar de stat, atrăgea atenția public, asupra faptului că investițiile americane în Ucraina au ajuns la momentul să-și scoată în evidență procesul de rentabilizare, astfel: „Am investit peste 5 miliarde de dolari pentru a sprijini Ucraina în aceste scopuri

¹ Cf. Laurențiu Costantiniu, Federația Rusă de mâine prin prisma a două documente importante, Policy Brief, nr. 20, București, Institutul Diplomatic Român, februarie 2010, p. 4.

- democratizare, bună guvernare, participare civică – n.n. și în altele care vor face o Ucraina sigură, prosperă și democratică”², asta după ce cu numai o lună în urmă fostul președinte al Ucrainei, Viktor Ianukovici, respinsese în mod surprinzător semnarea Acordului de Asociere cu UE, negociat încă din 2007, sugerând astfel o oarecare orientare spre Rusia. Decizia liderului de la Kiev a declanșat ample proteste în Ucraina, scenariu pus în operă cu multe luni în urmă de consilieri americani și care se aștepta să fie profitabil. Ca atare, demonstrațiile contra președintelui ales democratic se întetesc, protestanții au ocupat primăria din Kiev și au pus bazele unei zone de luptă numită Maidan. Opozanții au cerut insistent demisia președintelui Ianukovici, care s-a produs în februarie 2014. Imediat, în timp ce confruntările dintre adepții și adversarii noii conduceri de la Kiev se întetesc, spre surprinderea consilierilor americani și spre surprinderea opiniei publice internaționale, milițiile pro-ruse au ocupat sediul Guvernului și Parlamentul din Simferopol, capitala peninsulei Crimeea, cerând alipirea Crimeei la Rusia. Tot în mod surprinzător, la începutul lunii martie, bărbați îmbrăcați în uniforme fără însemne naționale au preluat controlul asupra unor puncte strategice, asigurând desfășurarea unui referendum asupra statutului Crimeei, în 16 martie, în care peste 90% din votanți au cerut alipirea la Federația Rusă. Deși SUA și UE au amenințat Rusia cu sancțiuni, aceasta a dat curs demersurilor de încorporare a Crimeei. În acest context, ca urmare a demersurilor inițiate de către SUA, Federația Rusă a fost exclusă din grupul G8, ONU a condamnat alipirea Crimeei, iar NATO a sistat colaborarea cu Moscova, ceea ce a fost considerat ca moment public al recunoașterii stărilor conflictuale dintre Occidentul condus de SUA și Federația Rusă, un fel de nou Război Rece între ideologiile autoritare ireconciliabile, pe de o parte de sorginte rusească, pe de altă parte de sorginte specifică demersurilor democrației occidentale. În acest nou context al relațiilor dintre marile puteri ale lumii, la 25 decembrie 2014, Putin a pus în operă noua doctrină militară, potrivit căreia extinderea NATO către granițele Rusiei sau doar a capacităților sale militare, dar și dezvoltarea și implementarea unor sisteme antirachetă reprezentau amenințări la adresa securității Federației Ruse. În replică, acțiunile agresive ale Moscovei constituiau pentru NATO „amenințări în creștere la adresa securității spațiului euroatlantic”³. Ordinea constituțională din Ucraina continua să se deterioreze, deși consilierii americani făceau eforturi disperate pentru a pacifica toate regiunile locuite majoritar de către ruși. Dar, ca la un semnal, regiunile majoritar locuite de ruși din estul Ucrainei au început să se organizeze în plan naționalist, să respingă autoritățile ucrainene și să ceară alipirea la Federația Rusă. Ucraina s-a simțit obligată să-și extindă autoritatea statală asupra acestor regiuni, demersurile sale luând aspectul unor adevărate lupte armate, din care rezultau pierderi de vieți omenești, distrugerii materiale și radicalizarea ideologică între părți. Mai mult, după

² Cf. Victoria Nuland, Conferința Fundației SUA-Ucraina, 13.12.2013.

³ Brussels Summit Communique, NATO, 14 June 2021, disponibil la https://www.nato.int/eps/en/natohp/news_185000.htm?selectedLocale=en, accesat la 10.03.2026.

numeroase acțiuni de internaționalizare a conflictelor interne ale Ucrainei, La 24 martie 2021 Volodymyr Zelensky a emis un decret pentru recucerirea Crimeei și a început să-și desfășoare forțele în sudul țării. În același timp, între Marea Neagră și Marea Baltică s-au desfășurat mai multe exerciții NATO, însoțite de o creștere semnificativă a zborurilor de recunoaștere de-a lungul graniței cu Rusia. Rusia a efectuat, la rândul său, mai multe exerciții pentru a testa pregătirea operațională a trupelor sale și pentru a arăta că urmărește evoluția situației. În toată această perioadă, mediatic, președintele țării și rușii au devenit tot ceea ce era mai rău pentru pacea mondială, pentru securitatea europeană, o amenințare la care trebuia să se ralieze toate forțele iubitoare de pace. La sfârșitul lunii noiembrie, Putin a trimis o solicitare către Washington cerând garanții din partea Statelor Unite, acestea fiind trei: Ucraina să fie un stat neutru. Nicio rachetă nucleară să nu fie amplasată în Ucraina. Ucraina nu va fi membră a NATO. Au trecut săptămâni, dar Washingtonul nu a răspuns. La scurt timp, cerințele de securitate ale Federației Ruse au devenit imperativ în două documente, date publicității în mod unilateral în decembrie 2021, unul pentru Statele Unite și unul pentru blocul NATO. Prin „Acordul privind măsurile de asigurare a securității Federației Ruse și a statelor membre ale organizației Tratatului Atlanticului de Nord”, Kremlinul, sub formă de ultimatum, a propus Statelor Unite să reconsidere rezultatele Războiului Rece și să restabilească în mod efectiv status quo-ul din data de 27 mai 1997. În documentul către SUA, Federația Rusă cere SUA: să-și elimine armele nucleare și infrastructura pentru ele din Europa și de acum înainte să se abțină de a le desfășura în apropierea granițelor Rusiei; să nu înființeze baze militare pe teritoriul statelor care făceau parte anterior din URSS, să nu-și utilizeze infrastructura pentru desfășurarea de activități militare în aceste state și să nu dezvolte cooperarea militară bilaterală națională din care pot lovi ținte de pe teritoriul celeilalte părți; părțile se angajează să nu desfășoare rachete cu rază intermediară de acțiune la sol și rachete cu rază mai scurtă de acțiune în afara teritoriului național, precum și în acele zone de pe teritoriul lor național din care aceste arme sunt capabile să lovească ținte de pe teritoriul celeilalte părți. În Tratatul cu NATO, Rusia a cerut, printre altele: participanții confirmă că nu se consideră adversari și mențin dialogul și cooperarea pentru a îmbunătăți mecanismele de prevenire a incidentelor în largul mării, în spațiul aerian de deasupra acestuia; Federația Rusă și toate părțile care, la 27 mai 1997, erau state membre ale Organizației Tratatului Atlanticului de Nord nu își dislocă forțele armate și armamentul pe teritoriul tuturor celorlalte state europene, în plus față de cele dislocate pe acest teritoriu la 27 mai 1997; participanții care sunt state membre ale Organizației Tratatului Atlanticului de Nord refuză să desfășoare orice activități militare pe teritoriul Ucrainei, precum și în alte state din Europa de Est, Transcaucazia și Asia Centrală. SUA și NATO au considerat inacceptabile asemenea cereri și au insistat asupra faptului că Rusia nu are nici-un drept să se opună voinței altor state de a intra în NATO și nu are nici-o calitate să ceară modificări ale politicilor NATO. După ce regiunile din estul Ucrainei au desfășurat referendumuri prin care s-au

declarat regiuni autonome, cu drept de a cere să fie apărate militar de către Federația Rusă, Duma de stat a luat act de solicitările acestor regiuni și a cerut președintelui Putin să acționeze în consecință. Pacea mondială a fost zdruncinată de urmărirea fără discernământ a intereselor specifice ale celor două mari puteri ale lumii: SUA și Federația Rusă, cu implicarea nemijlocită a Ucrainei și alinierea Uniunii Europene, precum și cu atragerea altor entități statale.

2. Război de agresiune sau operațiune militară specială.

Putin a ordonat armatei sale să ia sub protecție militară regiunile ucrainene ce și-au declarat democratic independența și alipirea la Federația Rusă, în cadrul unei „operațiuni militare speciale“, în contextul mai general de „denazificare“ și „dezfascizare“ a Ucrainei. Putin a denumit această preluare militară a regiunilor respective ca fiind o „operațiune militară specială“, deoarece considera că procedează conform principiilor de drept internațional recunoscute, conform cărora orice grupuri naționale pot decide prin referendumuri statutul lor de independență, de desprindere de autoritățile statale vechi și de alipire la ordinea de stat specifică altor state. Numai că pătrunderea forțelor armate ruse în aceste regiuni a fost considerată de către SUA și Uniunea Europeană ca „război de agresiune“, „război nedrept“, „război îndreptat împotriva libertăților democratice“ etc, ceea ce a îndreptățit lumea occidentală pentru a se mobiliza și a ajuta Ucraina până la „obținerea victoriei“. În baza responsabilităților asumate față de conducerea Ucrainei, SUA și UE au inițiat o mulțime de sancțiuni economice la adresa Federației Ruse și au început să sprijine multilateral eforturile militare ucrainene. În același timp, mediatic, eforturile militare ruse au fost acoperite de ridicol, iar acțiunile ofensive ale ucrainenilor erau considerate ca fapte epopeice, eroismul acestor soldați fiind puternic justificat de dorința lor de a reface autoritatea Ucrainei asupra granițelor sale recunoscute înainte de agresiunile imperiale ale Rusiei. După aproape patru ani de lupte crâncene, după imense pierderi de vieți omenești și mari distrugereri materiale, după ce resursele financiare, economice și militare ale Occidentului către acest război, ce se preconiza a fi de scurtă durată, au început să se epuizeze, după ce relațiile economice internaționale au fost destructurate și fragmentate etc., SUA și Federația Rusă au ajuns la concluzia revenirii la o pace generală, care să corespundă intereselor bilaterale. De data aceasta, UE s-a văzut exclusă de la masa tratatelor de pace, deși s-a implicat masiv în susținerea eforturilor de război. În timp ce se vorbește despre pace, distrugerile materiale și pierderile de vieți din Ucraina devin dramatice, iar UE simte că nu mai are resurse să susțină efortul de continuare a războiului. Și de această dată, zorii păcii se discută la nivelul marilor puteri care au generat războiul, în timp ce părțile care s-au aliniat acestuia constată cu durere că vor înregistra numai costurile la care au fost parte. După aproape patru ani de război, România, ca și întreaga UE, constată că „deși s-a angajat să ajute Ucraina nu numai cu ceea ce îi

este necesar pentru apărare, ci pentru a obține victoria”, termenii victoriei sunt condiționați numai de Federația Rusă, în înțelegere cu SUA.

3. Învățămintele de război. Experiențe logistice. Consecințe.

3.1. Învățămintele. Mass-media s-au implicat în descrierea conflictului dintre Ucraina și Federația Rusă, în mod preponderent de pe poziția celor care au acuzat Rusia de agresiune armată, ignorând complet rațiunile ce au stat în spatele operațiunii militare speciale. La început, Rusia a fost prezentată ca un colos militar, ce și-a propus să cucerească întreaga Ucraină în câteva zile, pentru a fi acoperită de ridicol pe măsură ce s-au intensificat acțiunile ofensive ale forțelor militare ucrainene în regiunile în care urma să se instituie autoritatea rusească. Frica de armata rusă a fost propagată peste tot în Europa, pentru ca țările din UE să se mobilizeze, de teama unui război de agresiune, în a acorda ajutor multilateral Ucrainei, devenită apărătoarea păcii europene. SUA au mobilizat UE și alte organisme internaționale să se alăture unor politici multiple de sancțiuni economice la care a fost supusă Federația Rusă, s-a mizat mediatic pe faptul că Federația Rusă va intra într-un colaps economic, social și militar, dar de fiecare dată Federația Rusă a găsit soluții pentru a depăși cele planificate în cancelariile occidentale. Relațiile comerciale ale UE cu Federația Rusă au fost diminuate, până la a se renunța la ele, dar urmările acestor demersuri au făcut ca pierderile economiilor statelor occidentale să fie extrem de importante. Și din moment ce se promitea o victorie a Ucrainei, ajutată public de statele occidentale, războiul din Ucraina s-a transformat în unul de uzură, armata rusă s-a adaptat rapid noilor tehnici de luptă, au crescut amenințările Federației Ruse în utilizarea armamentului nuclear, în timp ce resursele financiare și materiale ale țărilor occidentale au început să devină problematice. Analizii militari ai celor patru ani de război nimicitor au fost obligați să constate că Rusia a acționat sistemic pentru a trage învățămintele de pe câmpul de luptă și pentru a începe un proces de respingere a forțelor ucrainene și de înaintare sigură în plan teritorial, pentru a încorpora regiunile a căror apărare militară și-au propus-o, promițând amenințător că vor extinde aceste acțiuni și asupra altor regiuni cu istoric rusesc, dar acum încorporate la Ucraina. În cadrul lecțiilor învățate, responsabilii ruși au sistematizat: apariția, prin consiliere occidentală, a noilor tactici pe câmpul de luptă, ce au fost incluse în regulamente militare; intensificarea cercetării în domeniul armamentelor și inovarea de instrumente menite să reducă la maxim noile tactici de luptă; încorporarea dronelor în procesele de luptă de la orice nivel militar, pentru a nimici forța vie și pentru a distruge tehnica de luptă identificată pe întreaga adâncime câmpurilor de luptă; perfecționarea rachetelor tactice și îmbunătățirea sistemelor de lovire de mare precizie; crearea de blindate mai performante; regândirea forței distructive a artileriei tactice; transferul de responsabilitate către micii comandanți în direcția planificării și finalizării misiunilor; coordonarea forțelor pentru obținerea de rezultate lente pe teren în condițiile în care se mizează pe saturarea statelor NATO în a continua să acorde ajutor, din moment ce pierderile devin de neînlocuit; organizarea

unor rezistențe supraomenești, caracterizate prin eroism și pierderi de vieți, dar care să influențeze pe americani și europeni în a-și pierde interesul pentru Ucraina etc. De la nivelul cel mai înalt al efortului militar, s-a instituit sistemul de învățare în cinci trepte: analiza experienței de luptă, sistematizarea propunerilor și recomandărilor, diseminarea soluției ca lecție învățată și acțiunea viitoare ca o consecință adoptată. Chiar și la nivel central, la Moscova, armata rusă a instituit peste douăzeci de comisii dedicate analizării informațiilor primite de pe linia frontului și stabilirii de măsuri și proceduri ce trebuie diseminate pe câmpul de luptă în timpul cel mai scurt. Pentru a mări puterea distructivă a artileriei, experții ruși au pregătit și implementat proceduri de integrare a dronelor în atacurile de artilerie. Pentru a se asigura că programele de instruire sunt relevante și realiste, comandamentele de la toate nivelurile au luat măsuri de rotire a trupelor între câmpul de luptă și poligoanele proprii de instruire, încât pe întreaga adâncime a dispozitivelor militare se desfășoară intense acțiuni de instruire și de modernizare a ducerii acțiunilor de luptă. În scopul îndeplinirii necondiționate a misiunilor de luptă, toți militarii sunt învățați cum să ia comanda misiunilor, cum să conducă vehiculele militare pe un câmp de luptă complicat, precum și cum să continue asalturile de mici dimensiuni, în cadrul unui asalt de dimensiuni mai mari, în condițiile unor contramăsuri intense de artilerie și de drone inamice. În condițiile în care soldații ruși știu că întregul spațiu militar este puternic vizionat de către Ucraina, aceștia sunt instruiți să organizeze echipe de asalt menite să sufoce, să copleșească pozițiile defensive ucrainene, prin continuarea misiunii până la ultimul viețuitor.

3.2. Experiențe logistice. În primul an de conflict, specialiștii militari ruși au inventariat defectele de proiectare, de fabricație și de întreținere a armamentului și tehnicii din dotare, concomitent cu dispunerea de măsuri de remediere sau de înlocuire a acestora. În scurt timp, producătorii din industria de apărare, puternic centralizată, au primit instrucțiuni să îmbunătățească producția, să crească rata de acordare a mentenanței și de inovare pe câmpul de luptă, concomitent cu declanșarea de programe specifice războiului cognitiv, de găsire de soluții caracterizate prin noutate disruptivă, atât pentru armamentul operațional câmpului tactic, mai ales pentru armamentul de importanță strategică. Companiile din domeniul apărării au fost obligate să trimită specialiști din diversele industrii în perimetrul dispozitivelor tactice, pentru a dirija repararea tehnicii avariate, a aprecia disfuncționalitățile și a transmite în timp operativ indicații de modificare proiectivă și executivă a acesteia. Către sfârșitul anului 2023, conducerea centrală de la Moscova a dispus măsuri pentru integrarea universităților civile și a centrelor de cercetare în efortul general cerut de front. De asemenea s-au precizat forme concrete de colaborare între inginerii militari și inginerii centrelor de proiectare și cercetare la locurile de testare, în poligoanele de antrenament, pentru testarea responsabilă a prototipurilor înainte de a fi trimise în luptă. Pentru a reduce eficacitatea

armamentului ucrainean, inginerii ruși au montat operativ blindaje de protecție pe vehicule, au inventat noi tehnici de camuflaj și au propus adoptarea de noi tactici de cucerire a obiectivelor tactice cu subunități mici și foarte mobile. S-au pus în operă noi tehnici de integrare a mutațiilor logistice în câmpul tactic prin corelarea sistemelor; plan de achiziții sau de dotare, plan de instruire, plan de ducere a operațiilor, prin implicarea tuturor nivelurilor militare. Pentru a crește rezistența în câmpul tactic, Moscova și-a adaptat din mers sistemul logistic, cu accent pe introducerea de noi tehnologii și noi moduri de utilizare a tehnologiilor mai vechi, cu scopul îmbunătățirii preciziei țintirii. Conducerea centrală rusă s-a concentrat concomitent pe dotarea și înzestrarea armatei proprii cu vehicule aeriene fără pilot, precum și pe detectarea și distrugerea acestor vehicule ce veneau dinspre partea inamică. Imediat ce s-a sesizat importanța vehiculelor aeriene fără pilot, conducerea centrală a Rusiei a dispus înființarea unității Rubikon, entitate de elită a Ministerului Apărării, care a primit drept obiect central de activitate cercetarea și operarea dronelor, precum și experimentarea diferitelor tactici de instruire în vederea utilizării eficiente a acestui nou vehicul de luptă. Pe ansamblu, Rusia, spre deosebire de experiența ultimului război mondial, a trecut la a acorda o atenție deosebită condiționărilor logistice ale frontului. Astfel, companiile din domeniul apărării au trecut la modernizarea blindajelor vehiculelor, la dotarea acestora cu motoare mai puternice și cu sisteme de bruiaj sofisticate, la creșterea letalității bombelor sale planante, la mărirea producției de drone, la remedierea defecțiunilor de fabricație, la îmbunătățirea protocoalelor de întreținere și de mentenanță etc.

3.3. Consecințe. Armata rusă este pe cale să iasă din acest război cu o vastă experiență, cu o viziune distinctă asupra ducerii acțiunilor militare, fiind în măsură să-și împărtășească experiența și la țările care i-au fost aproape, în mod deosebit China, Iran, Coreea de Nord etc. Mai mult decât orice, marile puteri ale lumii și UE sunt puse în situația de a învăța din situația creată și să înțeleagă că acțiunile războinice în care se implică total marile puteri pot lesne degenera într-o adevărată apocalipsă, iar pacea mondială are deja nevoie de o nouă reglobalizare a lumii după modelul de după cel de-Al Doilea Război Mondial. Pe măsură ce Rusia a luat măsuri de adaptare a procedurilor de ducere a acțiunilor militare la „lecțiile învățate“, Ucraina a început să se confrunte cu pierderi mai mari, încât fluxurile de reprovizionare a forțelor dinspre SUA și UE au devenit greu de sincronizat. Schimbările dure din domeniile cercetării, fabricării și diseminării de mijloace tehnice de luptă inovative au făcut posibil ca avantajul tehnologic de care s-a bucurat Kievul la început să se mărească. Atacurile cu drone și rachete rusești au devenit încetul cu încetul mai ample și mai complexe, ceea ce a obligat Occidentul să furnizeze Kievului mai multe sisteme de apărare antiaeriană. După unele succese, militarii ucraineni au înțeles că au avut unele succese datorită avantajului de inovare susținut de către Occident, dar acesta este pe cale să se erodeze, iar Ucraina știe că, fără implicarea coordonată a SUA, UE și NATO, nu poate opri acțiunile

ofensive ruse numai prin numărul soldaților. Armata ucraineană s-a adaptat din mers la noile cerințe ale câmpului de luptă perfect vizibil și a renunțat la utilizarea formațiunilor mari de blindate, insistând pe folosirea de echipe de mici dimensiuni, puternic sprijinite din toate mediile posibile. Echipele de recunoaștere, echipele de asalt, puternic sprijinite de formațiuni de drone etc. formează un tot unitar menit să asigure depășirea apărării ruse. Când unități de atac rusești sunt puse în imposibilitatea de a avea succes, artileria, rachetele și aviația primesc misiunea de a distruge sistematic toate reperatele fizice încorporate în sisteme de apărare. Cine privește către localitățile ocupate de armata rusă constată că acestea seamănă izbitor cu cele din Al Doilea Război Mondial, care erau pur și simplu șterse de pe suprafața pământului prin bombardamente continue de artilerie și aviație. De aceea, armata ucraineană se concentrează deja pe diversificarea vehiculelor fără pilot, acțiune considerată ca multiplicatoare a puterii sale militare, pe modernizarea roboților, vehiculele fără pilot și roboții specifici acțiunilor militare constituind deja cele mai importante arme ale viitorului. Acțiunile militare viitoare, care înspăimântă chiar și pe marile puteri militare ale lumii, sunt imaginate ca roiuri dirijate de drone relativ autonome, menite să copleșească apărarea inamică, ca sisteme de microdronă dificil de detectat și identificat, deoarece pot imita păsări, insecte, chiar alte animale sălbatice. Teoreticienii militari consideră că inteligența artificială va fi esențială pentru luptele moderne. De aceea consideră că este absolut necesar ca inteligența artificială să poată domina rachetele hipersonice, sistemul de apărare aeriană, sistemele de apărare a infrastructurii critice etc. Pentru a evita să rămână în urmă, SUA, UE și NATO sunt obligate să acorde o atenție mărită lecțiilor învățate din războiul din Ucraina, mai ales pentru că Rusia deja diseminează lecțiile învățate spre țări considerate autocrate. După aproape patru ani de război dintre NATO și Federația Rusă mascat proxy de către Ucraina, se pare că Ucraina nu poate fi ușor învinsă.

CONCLUZII

Pacea lumii a fost pusă la încercare de cele două mari puteri – SUA și Federația Rusă, ale căror interese au început să devină contondente pe măsură ce NATO a intrat într-un proces de extindere spre est, ceea ce a fost interpretat ca o amenințare existențială asupra securității Federației Ruse. Momentul de cumpănă al acestor interese a fost marcat de anul 2022, când „operația militară specială”, inițiată de Putin asupra unor regiuni din estul Ucrainei, a devenit „război de agresiune” pentru democrațiile vestice care, în frunte cu SUA și UE s-au angajat să ajute Ucraina până la obținerea victoriei împotriva agresiunii. După aproape patru ani de război, se pare că armata rusă se găsește într-un relativ proces ofensiv, în timp ce statele membre ale coaliției democratice sunt deja hotărâte să sprijine în continuare Ucraina împotriva invaziei militare rusești. În timp ce SUA și Federația Rusă se pun de acord asupra unui plan de pace, UE și Ucraina constată că vor fi obligate să achite nota de plată a războiului. Deja pentru Moscova nu se mai pune problema unui compromis, în sensul sugerat de UE, ci de

acceptarea unei capitulări necondiționate din partea Ucrainei, din moment ce SUA încearcă să facă presiuni asupra UE să fie de acord cu condițiile de pace agreeate de cele două mari puteri. În acest context, UE se vede pusă în situația de a constata că planul ruso-american nu este altceva decât conturarea unui cadru de cooperare strategică între cele două mari puteri, pentru care Ucraina nu mai constituie un scop în sine, ci un instrument de proiectare de noi parteneriate strategice agreeate de SUA. Învățămintele, experiența logistică și consecințele desfășurării operațiilor militare susțin tocmai faptul că marile puteri care au dereglat obiectivele păcii mondiale, tot ele găsesc rațiuni de împăcare, lăsând ca eforturile de război să fie achitate de celelalte state ce s-au angajat în asemenea jocuri strategice.

BIBLIOGRAFIE

- COSTANTINIU L., *Federația Rusă de mâine prin prisma a două documente importante*, Policy Brief, nr. 20, București, Institutul Diplomatic Român, februarie 2010;
- FREEDMAN L., *Viitorul războiului*, Editura Litera, București, 2019;
- NULAND V., Conferința Fundației SUA-Ucraina, 13.12.2013;
- Brussels Summit Communique, NATO, 14 iunie 2021.

